

Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişim Politikası ve Modernizasyonunun Değerlendirilmesi

Evaluation of Development Policy and Modernization of Vocational and Technical Education

Ökkeş KOZLUDERE

Müdür yardımcısı, Dulkadiroğlu Özel Eğitim Meslek Okulu
okkeskozludere@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2927-4713>

Makale Başvuru Tarihi / Received: 24.11.2022

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 30.12.2022

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi

ÖZET

Türkiye, ekonomisinde yüksek katma değer yaratmak, uluslararası rekabet gücünü arttırmak, ileri teknoloji geliştirmek, üretmek ve kullanmak için gereksinim duyulan nitelikli insangücünün yetiştirilmesi amacıyla mesleki teknik eğitime önem vermektedir. Bu nedenledir ki mesleki ve teknik eğitim politikalarını bu doğrultuda şekillendirmekte, nitelikli mesleki ve teknik eğitim verebilmenin alt yapısı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu alanda sorunların tespit edilmesi ve çözüm üretilmesi önem arz etmektedir. Hem ulusal hem de uluslararası alanda istihdam edilebilecek niteliklere sahip iş gücü yetiştirilmesi amacıyla mesleki ve teknik eğitimin iyileştirilmesi, çağdaş bir seviyeye getirilmesi hedeflenmekte, gerekli yasal düzenlemeler yapılmakta, politikalar geliştirilmektedir. Gerek yasal düzenlemelerde, hükümet programlarında, kalkınma programlarında, Milli Eğitim Şuralarında ve gerekse 2023 vizyon belgesinde mesleki ve teknik eğitimin iyileştirilmesi, nitelikli hale getirilmesi için gösterilen çabayı görmek mümkündür. Bu araştırmada; Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim politikaları tarihsel süreçle birlikte ele alınmış, mesleki ve teknik eğitimdeki gelişmeler irdelenmiş, mesleki ve teknik eğitim okullarında uygulama ortamları olan atölye ve laboratuvarların fiziki yeterlilikleri ve donatım (makine, ekipman, malzeme) durumları öğretmenlerin bakış açısıyla incelenmiş ve elde edilen bulgular neticesinde çözüm önerileri getirilmiştir. Ayrıca çalışmada; mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmek üzere oluşturulan atölye ve laboratuvarların önemine dikkat çekmek, Kahramanmaraş’ta mesleki ve teknik eğitimin gelişimine katkı sunmak amaçlanmıştır. Araştırmamızın evrenini Kahramanmaraş ilinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında görev yapan atölye, laboratuvar ve meslek dersleri öğretmenleri oluşturmaktadır. Kahramanmaraş ilinin farklı gelişmişlik düzeyine sahip ilçelerinde mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan yine farklı branşlardan 209 atölye laboratuvar ve meslek dersi öğretmenin görüşleri araştırmamızın örneklemini oluşturmaktadır.

ABSTRACT

Turkey attaches importance to vocational and technical education in order to create high added value in its economy, to increase its international competitiveness, to develop, produce and use advanced technology and to train qualified manpower. For this reason, it shapes the vocational and technical education policies in this direction and tries to create the infrastructure for providing qualified vocational and technical education. In this area, it is important to identify problems and produce solutions. It is aimed to improve vocational and technical education and bring it to a modern level in order to train a workforce with qualifications that can be employed both nationally and internationally, necessary legal regulations are made and policies are developed. It is possible to see the efforts made to improve vocational and technical education and make it qualified both in legal regulations, government programs, development programs, National Education Councils and in the 2023 vision document. In this study; Vocational and technical education policies in Turkey have been discussed together with the historical process, the developments in vocational and technical education have been examined, the physical competencies and equipment (machinery, equipment, materials) of workshops and laboratories, which are practice environments in vocational and technical education schools, have been examined from the perspective of teachers and obtained. As a result of the findings, solution suggestions were made.

Anahtar Kelimeler:

Eğitim, Politika,
Atölye,
Modernizasyon,
Meslek

Keywords:

Education,
Policy,
Workshop,
Modernization,
Job

1. GİRİŞ

Tarih boyunca insanlık “eğitim” konusunu önemsemiş ve zamanla en önemli uğraşı haline getirmiştir. Günümüzde de eğitim ülkelerin kalkınma düzeyleri, toplumların refah ve mutluluğu ile birlikte değerlendirilmektedir. Toplumların üstünlükleri bilim ve teknolojiadaki ilerleme ve kalkınmışlık düzeyleri ile ölçülmektedir. Kalkınmayı ve refahı sağlayan iyi yetişmiş, nitelikli insan kaynağıdır (Adem, 1997: 2). Bu insan kaynağını sağlayacak olan ise tüm milletlerin üzerinde hemfikir olduğu eğitimidir. Tersinden bakıldığında bir toplumda eğitimin ihmal edilmesi o toplumun geri kalmasına ve felaketine neden olmaktadır. Bu nedenle bütün ülkelerin üzerinde durdukları temel konu eğitim konusudur. Genel eğitim konusu içerisinde de mesleki ve teknik eğitime ayrı bir önem atfedilmektedir.

Türkiye, nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi ve buna paralel olarak ekonomik kalkınmanın sağlanması amacıyla mesleki teknik eğitime önem vermekte, eğitim politikalarını bu doğrultuda şekillendirmektedir. Nitelikli bir mesleki ve teknik eğitim verebilmenin her türlü alt yapısı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim alanında sorunların tespit edilmesi, çözüm üretilmesi, iş dünyasında istihdam edilebilecek niteliklere sahip iş gücü yetiştirilmesi, mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılması gibi konularda gerekli düzenlemeler yapılmakta ve bu anlamda politikalar da geliştirilmektedir. Gerek yasal düzenlemelerde, hükümet programlarında, kalkınma planlarında, milli eğitim şuralarında ve gerekse 2023 vizyon belgesinde mesleki ve teknik eğitimin iyileştirilmesi, nitelikli hale getirilmesi konusunda sarf edilen çabayı görmek mümkündür.

Mesleki ve teknik eğitimin nitelik bakımından geliştirilmesinin önemli alanlarından biri eğitimin verildiği koşulların gerekli standartları taşıması ile ilgilidir. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı- Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü mesleki ve teknik eğitim kurumlarında eğitim verilen her alanın mimari durumu (fiziki koşulları) ile makine, ekipman, donanım durumu konusunda standartlar belirlemiştir. Mesleki ve teknik eğitimin verildiği uygulama ortamlarında, atölye ve laboratuvarlarda bu standartlara Kahramanmaraş ilinde ne derecede ulaşıldığı, öğretmenlerin bu konuda ne düşündükleri araştırmanın ana konusunu teşkil etmektedir.

2. TÜRKİYE’DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Çağımız dünyasında eğitim konusundaki gelişmeler sanayi ve teknolojiyi geliştirmekte olup bu gelişmeler de eğitimin değişip dönüşmesine zemin hazırlamaktadır. Eğitim, sanayi ve teknoloji ülkelerin üzerinde ehemmiyetle durdukları ve adeta yarış içinde oldukları en önemli alanlar arasında yer almaktadırlar. Eğitimi bu kadar ön plana çıkaran husus ise iyi yetişmiş nitelikli insan kaynağına olan ihtiyaç ve bu ihtiyaç karşılandığında ülkenin ekonomisine ve kalkınmasına olan büyük etkisidir.

Mesleki ve teknik eğitimin tanımına baktığımızda genel anlamda, “bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir” şeklinde tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle mesleki ve teknik eğitim, uygun öğrenme ortamı sağlanarak bireye bir meslekle ilgili bilgi ve becerilerin kazandırıldığı eğitim öğretimi ifade etmektedir. Mesleki ve teknik eğitim; bireyi, eğitimi, mesleği yani bu üç kavramı uygun şartlarda ve dengeli bir biçimde bir araya getiren bir eğitim sürecidir (Alkan vd., 1996: 3-4). Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de mesleki ve teknik eğitim, üretim ve istihdamın motoru olarak görülmekte, eğitim sistemi içinde ayrı bir önem atfedilmektedir.

Mesleki eğitimi genel eğitimden farklı değerlendirmek, soyutlamak mümkün değildir. İstenen niteliklere sahip mesleki ve teknik eğitim, yine istenen niteliklere sahip olan bir genel eğitimin üzerine inşa edildiğinde, yani iyi bir genel eğitimi de almış bireye verildiğinde daha başarılı sonuçlar elde edilmektedir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde mesleki ve teknik eğitim ile akademik, genel eğitim arasında önemli bir bağ bulunduğunu söylemek mümkündür.

Mesleki ve teknik eğitimin amacına geçmeden önce genel olarak eğitimin amacının ne olduğu ve eğitimin bireye ne kattığı üzerinde durmakta fayda var. Bu anlamda eğitimciler, eğitimin amacının bireyi ileriye taşımak, yükseltmek, mükemmelleştirmek olduğunu ifade etmektedirler. “Eğitimin temel amacı bireyi mümkün olan en yüksek mükemmeliyet düzeyine ulaştırmaktır” (Alkan vd., 1996: 9). Bu nedenle okul öncesi eğitimden yükseköğrenime kadar veya hayat boyu öğrenme programları da dahil her tür eğitim öğretim programı bu amaç doğrultusunda kendisinden beklenen fonksiyonu yerine getirmek durumundadır. Mesleki ve teknik eğitimin temel amacı ise bireyin mesleki ilgi ve ihtiyaçlarını ön plana çıkararak bireyi bütünüyle eğitmektir. Mesleki ve teknik eğitim, bireyi bulunduğu döneme, çağa uygun bir yaşama hazırlamakta, insan kaynağını yararlı toplumsal

ihtiyaçlar için değerlendirmekte, yetiştirmekte ve toplumların kültürlerine, ekonomilerine, bireysel gelişmelerine önemli hizmet sağlamaktadır. Mesleki ve teknik eğitim bireylerde var olan potansiyeli ve kabiliyeti ortaya çıkaran, geliştiren, bireye üretken olma vasfını kazandıran bir etkin araç niteliği taşımaktadır (MEB, 1997: 6).

Bir ülkenin gelişimini etkileyen önemli faktörlerden biri iyi eğitim almış, nitelikli insan kaynağıdır. İyi yetişmiş insan kaynağı yüksek düzeyde üretim sağlamakta ve o ülkenin zenginleşmesine ve dolayısıyla da vatandaşlarının refah içinde yaşamalarına öncülük etmektedir. Oysa zengin doğal kaynaklara sahip olan ancak insan kaynağı yönünden zayıf olan ülkelerin ise aynı zenginliğe erişemedikleri görülmektedir. Bu durum bir ülke için insan unsurunun ve onun geleceğe hazırlanması ve eğitilmesi biçiminin ne kadar önemli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır (Çakmak, 2008: 34).

Diğer taraftan sosyal bir ortamda yaşayan bireyin yaşamını etkileyen önemli etkenlerden biri iş ve mesleğidir. Bireyin ihtiyaçlarını karşılaması, kaliteli bir yaşam sürmesi için iyi bir işi ve mesleğinin olması şarttır. Bu noktadan hareketle insan yaşamında genel anlamda eğitimin, işin ya da mesleki ve teknik eğitimin önemli bir yer tutmakta olduğunu, insanın doğa ile mücadelesinde öğrendiği becerinin vazgeçilmez olduğunu söylemek mümkündür. Mesleki ve teknik eğitim, insanların yaşamı boyunca elde ettiği becerilerle iş sahibi olmasına ve bireysel, sosyal, ekonomik, kültürel ihtiyaçlarının karşılanmasına önemli etkisi olan bir eğitimidir (Alkan vd., 1996: 10-18).

Türkiye’de, Millî Eğitim Bakanlığı mesleki ve teknik eğitim kurumlarında verilen eğitimi belirlediği iki amaç doğrultusunda yürütmektedir. Bu amaçları 2013 yılında yürürlüğe giren Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nin 7. maddesinde ifade etmiştir. Birincisi; gerek ulusal ve gerekse uluslararası standartlara uygun istenen niteliklere sahip insan kaynağı yetiştirilmesini, gerekli bilgi ve becerilerin sürekli güncelleştirilmesini, mesleki eğitim alanların girişimcilik bilinci, iş sağlığı ve güvenliği ile meslek etiği açısından gerekli bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlamaktadır. İkinci olarak ise, mesleki eğitim alanları iş ortamına, istihdama hazırlamayı amaç olarak belirlemiştir (MEB, 2013).

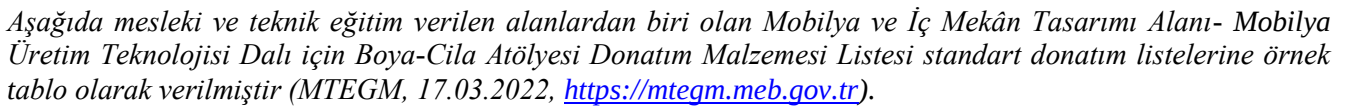
Günümüzde ülkelerin gelişmelerinde, ekonomik yönden kalkınmalarında ve diğer ülkelerle rekabet etmelerinde bilim ve teknolojiye elde ettikleri kazanımların etkili olduğu görülmektedir. Ülkelerin bilim ve teknolojiyi üretebilmeleri için de nitelikli insangücüne ihtiyaçları olduğu bir gerçektir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerin iyi yetişmiş insan kaynağını transfer ettikleri ve değerlendirdikleri bilinmektedir. Bu durumdan hareketle dünyada “beyin göçü” denilen kavram ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda ülkelerin mesleki ve teknik eğitimlerine verdikleri öneme paralel olarak iyi yetişmiş insan kaynağına sahip oldukları gerçeği karşımıza çıkmaktadır (Cumhurbaşkanlığı, 04.04.2022, <https://www.sbb.gov.tr>).

Bu nedenle Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimde etkili öğrenme ortamları tasarlanması, bu ortamların teknolojinin gerekli kıldığı makine, ekipman, araç-gereçlerle donatılması bir zorunluluktur. Ancak teknolojiden yeterince faydalanılmış ortamların, iyi bir müfredatın ve iyi bir öğreticinin bir araya gelmesi ile kaliteli ve çağdaş bir mesleki ve teknik eğitim sürecinden bahsedilebilir.

Mesleki ve teknik eğitimde görev yapan ve sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insangücünü yetiştiren öğretmenlerin uygun öğrenme ortamlarına ve teknolojiye erişebilmelerine imkân ve fırsat verilmesi hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitim kurumlarındaki atölye ve laboratuvarların geliştirilmesi, modernize edilmesi ve teknoloji ile buluşturulması son derece önemli görülmesi gereken bir konudur.

Millî Eğitim Bakanlığı-Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü “atölye ve laboratuvarların standart mimari yerleşim planlarını” ve “standart donatım listelerini” her alan için ayrı ayrı hazırlamış ve yayınlamıştır. Aşağıda standart mimari yerleşim planları ve standart donatım listeleri ile ilgili hazırlanan örneklerle yer verilmiştir. Tüm alan ve dallarla ilgili detaylı çalışmalara Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’nün yayınlamış olduğu internet sayfalarından erişilebilmektedir.

Aşağıda Bilişim Teknolojisi Alanı için 65 m² alana sahip 17 öğrenci için düzenlenmiş standart mimari yerleşim planı örneği verilmiştir MTEGM, 17.03.2022, <https://mtegm.meb.gov.tr>).

Sıra No	Tür	Malzeme Adı	Standart Özellikler	Miktar	Birim
1	Tüketim Malzemeleri	Fırça	Boya ve vernik için uygun ahşap saplı takım halinde olmalıdır.	10	Takım
2	Dayanıklı Taşınırlar	Boya Vernik Tabancası	Nozul ölçüsü 1,4-1,7 mm hava basıncı 3 bar depo kapasitesi 1000 ml, hava girişi “1/4” olmalıdır.	3	Adet
3	Dayanıklı Taşınırlar	Hava Tabancası	Basıncılı hava püskürtmeye uygun tüm kompresörlere uyumlu ihtiyaca göre kıs ve uzun olmalıdır.	1	Adet
4	Demirbaşlar	Çalışma Tezgâhı	Panel tabla yüzeyli, metal ayaklı 65x180x78 cm	4	Adet

Genel olarak beş yıllık kalkınma planlarına bakıldığında; hemen hemen tüm beş yıllık kalkınma planlarında mesleki ve teknik eğitimin önemsendiği, zamanın koşullarına göre çeşitli hedefler belirlendiği, uygulanmaya çalışıldığı, özellikle mesleki ve teknik eğitimin niteliğinin ve ortaöğretim içindeki payının artırılması noktasında devam eden bir süreç yaşandığı görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının fiziki ortam ve koşullarının iyileştirilmesi, geliştirilmesi noktasında sürecin devam ettiği, en son planda atölyelerin modernizasyonunun sağlanacağı dile getirilmiştir. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının uygulama ortamı olan, mesleği doğrudan gerçek iş üzerinde öğrenmeye imkân veren atölye ve laboratuvarların

gerek mimari yapısının ve gerekse donatım, malzeme durumlarının modernize edilmesinin bir ihtiyaç olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Günümüzde geline aşamada 11. kalkınma planından da anlaşıldığı üzere mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının geliştirilmesi sürecinin önemsendiği ve çalışmaların bu doğrultuda devam ettiği görülmektedir (Cumhurbaşkanlığı, 04.04.2022, <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>).

Yine genel olarak Milli Eğitim Şura kararları in mesleki ve teknik eğitime tüm eğitim kademelerinde olduğu gibi geniş bir yer ayrıldığı ve önemsendiği görülmektedir. Özellikle 6. ve 16. Milli Eğitim Şuralarının salt mesleki ve teknik eğitim gündemiyle toplanması ve önemli kararların alınması mesleki ve teknik eğitime verilen değer açısından ciddi bir önem ve çabanın ürünü olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

2023 eğitim vizyonu belgesi incelendiğinde; mesleki ve teknik eğitimle ilgili ortaya bir vizyon konduğu, önemli hedefler belirlendiği, bu hedeflerin ilgili döneme ait hükümet programları ve 11. Kalkınma Planında belirlenen hedeflerle benzerlikler gösterdiği görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitime verilen değer, itibarın artırılmasının mesleki ve teknik eğitim politikalarında son yıllarda önemli bir yer tuttuğunu söylemek mümkündür. Ayrıca sorun alanı olarak değerlendirdiğimiz ve bu çalışmada yer verdiğimiz konularla ilgili olarak; atölye ve laboratuvarların ihtiyaçlarının listeleneceği, alanların mimari yerleşim planlarının yenileneceği, okullarda döner sermayeden alınan hazine payının %1'e düşürüleceği gibi konularda hedefler belirlendiği görülmektedir (MEB, 2018: 109-118) .

3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Bugünün dünyasında ülkelerin rekabet gücünün, ekonomik ve toplumsal alanlardaki gelişmesine bağlı olduğu, özellikle gelişmiş ülkelerin yetiştirdikleri nitelikli insan kaynağı sayesinde kalkınmış oldukları ve refah içinde yaşadıkları görülmektedir. Aynı zamanda bu ülkelerin eğitimi ile ekonomik sistemlerine bakıldığında, mesleki ve teknik eğitimin ekonominin büyümesine, yüksek teknolojiye sahip katma değer üretmeye önemli etkide bulunduğu göze çarpmaktadır. Birçok ülkede mesleki ve teknik eğitim yoksullukla mücadele, istihdam yaratma, ekonomik büyüme politikalarının odağında yer alan bir özelliğe sahiptir. Türkiye'nin de dünyada söz sahibi olabilmesi, gelişmiş ülkeler arasında yerini alabilmesi, rekabet gücüne sahip ve ekonomik olarak büyümesi, vatandaşlarının refah içinde yaşamasını sağlaması için mesleki ve teknik eğitim alanında geliştirilecek başarılı politikaların önemli etkisi olacaktır. Başarılı politikalar geliştirebilmenin yolu ise konunun tüm paydaşların katkılarıyla ele alınması, irdelenmesi ve sonuç odaklı kalıcı politikaların geliştirilmesi uygulanması sayesinde olabilecektir.

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında uygulamalı eğitiminin yapıldığı atölye ve laboratuvarlar öğrencilerin dersliklerde öğrendikleri teorik bilgilerin kalıcı olarak öğrenilmesinde ve bu öğrenmenin beceri haline getirilmesinde büyük bir öneme sahiptir. Mesleki ve teknik eğitim çoğu kez beceriye dayalı; uygun ortam, ekipman gerektiren ve pahalı bir eğitimidir. Öğrencilerin teorik olarak öğrendikleri bilgiler, uygulama ortamlarında gerçek iş üzerinde pratiğe döküldüğünde öğrenme daha kalıcı olmaktadır (Özyılmaz, 2009, 5).

Bu nedenle etkili öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için atölye ve laboratuvar koşullarının, makine, ekipman ve malzemenin öğrenime uygun olması son derece önemlidir. Nihayetinde mesleki ve teknik eğitimde öğrenilen bilgi ve beceriler iş hayatında olumlu ya da olumsuz bir etki bırakacaktır. Sektör, yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadan mezun olmuş bireyleri istihdam etmemektedir. TÜSİAD yapmış olduğu çalışmada mesleki ve teknik eğitim almış öğrencilerde önemli becerilerin bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Bu beceriler için özellikle öğrencilerin iyi iletişim kurabilme, eleştirel düşünebilme, inovasyon, yaratıcı olabilme, karmaşık problemleri çözebilme, iş birliği yapabilme, bilgi okuryazarlığı, teknolojiyi verimli ve etkin kullanabilme, medya okuryazarlığı gibi temel becerilere sahip olması gerektiği iş dünyası tarafından tarif edilmiştir (TÜSİAD, 2020: 25).

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim politikalarındaki değişim ve gelişiminin ele alınması, bu değişim ve gelişimin mesleki ve teknik eğitim kurumlarının modernizasyonuna etkisinin değerlendirilmesidir. Diğer bir deyimle mesleki ve teknik eğitim okullarında uygulama ortamları olan atölye ve laboratuvarların fiziki yeterliliklerinin ve donatım (makine, ekipman, malzeme) durumlarının öğretmenlerin bakış açısıyla incelenmesi ve çözüm önerileri getirilmesi hedeflenmektedir. Böylece mesleki ve teknik eğitim politikalarının uygulayıcıları durumunda olan, işin mutfağında bulunan, doğrudan öğrencilerle temas halinde olan öğretmenlerin bakış açısından mesleki ve teknik eğitim kurumlarında öğrencilerin mesleki uygulama yapması için oluşturulan atölye ve laboratuvarların koşullarının değerlendirilmesi düşünülmüştür. Mesleki ve teknik eğitim konusunda yürürlükte olan durumun tespitini yapmak, özellikle mesleki ve teknik eğitim kurumlarında öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmek, yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak üzere

oluşturulan atölye ve laboratuvarların önemine dikkat çekmek, Kahramanmaraş'ta mesleki ve teknik eğitimin gelişimine katkı sunmak amaçlanmıştır.

4. YÖNTEM

Bu araştırma için nicel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını, Kahramanmaraş iline bağlı on bir ilçesinde mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan branşı atölye ve laboratuvar öğretmenleri olan 209 öğretmen katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde en fazla çeşitliliğin sağlanması için araştırma verileri internet ortamında toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; mesleki ve teknik eğitim kurumlarında uygulama ortamları olan atölye ve laboratuvarların geliştirilmelerinin bir ihtiyaç olduğu görülmektedir. Araştırmanın sonuçları değerlendirilirken mesleki ve teknik eğitim sisteminin genel sorunları, mevcut politikalar kapsamında tartışılmış ve bunun sonucunda Kahramanmaraş ilinde mesleki ve teknik eğitim kurumlarında atölye ve laboratuvarların iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Araştırmanın evrenini Kahramanmaraş ilinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında görev yapan atölye, laboratuvar ve meslek dersleri öğretmenleri oluşturmaktadır. Kahramanmaraş ilinin gelişmişlik düzeyi bakımından farklı ilçelerinde mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan yine farklı branşlardan 209 atölye laboratuvar ve meslek dersi öğretmenin görüşleri araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır. İlde mesleki ve teknik eğitim veren ancak özel sektör tarafından finanse edilen özel öğretim kurumlarında çalışan öğretmenler örneklemin dışında tutulmuştur. Nedeni, bu özel öğretim kurumlarının koşulları bakımından devlet okullarından farklı özelliklere sahip olmalarıdır. Katılımcı görüşleri, araştırma ölçeğindeki sorulara verilen yanıtlar ile sınırlı olup araştırmada elde edilen sonuçlar ise Kahramanmaraş ilinde mesleki ve teknik eğitim politikalarının ne derece etkili olduğu ve bu politikaların yerelde ihtiyaçlara cevap vermesi bakımından bir durum değerlendirmesini öğretmenlerin bakış açısıyla göstermektedir.

Araştırmanın veri kaynağını, bu çalışma kapsamında geliştirilen anket kullanılmak suretiyle katılımcı öğretmenlerin görüşleri oluşturmaktadır. Anketin hazırlanması aşamasından önce literatür taraması yapılmış, elde edilmek istenen bilgiler oluşturulmuş ve bu konuda uzman kişilerin görüşlerine başvurularak anket hazırlanmıştır. Anket uygulanmadan önce pilot olarak uygulanmış ve görülen eksiklikler giderildikten sonra internet ortamında uygulanmış ve veriler toplanmıştır. Verilerin toplanması aşamasında öğretmenlerin samimi bir şekilde ankete katılmaları ve anketin önemi ile ilgili okul yöneticileri ve alan şeflerine veya doğrudan öğretmenlerle iletişim kurularak gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Anketin ilk bölümünde katılımcı öğretmenlerin demografik özellikleri ile ilgili 9 soru bulunmakta, ikinci bölümde ise alan atölye ve laboratuvar ortamı (mekânsal, fiziksel) 7 sorudan oluşmaktadır. Üçüncü ve son bölümde ise alanın makine ekipman ve malzeme koşulları ile ilgili olarak 13 soruya yer verilmiştir.

Anketin ikinci ve üçüncü kısmı için beşli Likert dereceleme ölçeği kullanılmış olup, her sorunun karşısına beş farklı ve her cevabın puan değeri olacak şekilde cevap seçeneği verilmiştir. Bu cevap seçenekleri aşağıdaki gibi derecelendirilmiştir:

1- “Kesinlikle Katılmıyorum”, 2- “Katılmıyorum”, 3- “Kısmen Katılıyorum”, 4- “Katılıyorum” 5-“Kesinlikle Katılıyorum” anlamına gelen derecelendirme ölçeği düzenlenmiştir.

Ayrıca anketin ikinci ve üçüncü bölümünde öğretmenlerin standart mimari yerleşim planları ve standart donatım listeleri hakkında bilgi sahi olma durumlarının ölçmek için “evet, bilgim var” ve “hayır bilgim yok” şeklinde cevap seçeneği olan iki soru yer almaktadır.

Çalışma grubuna internet ortamında uygulanan anket neticesinde 209 katılımcıya ait anket bilgileri kodlanmak suretiyle bilgisayara kaydedilmiştir. Elde edilen bu bilgilerin çözümlenmesi ve değerlendirilmesinde SPSS (Statistical Package For Social Sciences) istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde bilimsel istatistiklerden frekans (N), yüzde (%), kullanılmıştır. İnternet ortamında uygulanan ankettan elde edilen verilerin kolay yorumlanabilmesi için veriler 1-5 aralığında Excel ortamında kodlanmış ve SPSS programına aktarılmıştır. Bu araştırma için geliştirilen ve internet ortamında katılımcılarla paylaşarak veri toplanan ölçeğe uygun bir şekilde elde edilen sonuçlar, tablolar ve grafiklerle ifade edilmiş, anlamlı bulunan veriler aşağıda bulgular bölümünde açıklanmış ve yorumlanmıştır.

5. BULGULAR

Kahramanmaraş ilinde mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumlarda görev yapan atölye, laboratuvar ve meslek dersi öğretmenlerine uygulanan anket sonuçlarından elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu bulgular, tablolar halinde düzenlenmiş olup, tabloların daha iyi anlaşılması için elde edilen veriler yorumlanmış ve tabloların alt bölümünde açıklanmıştır.

Tablo 5.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Bazı Demografik Özellikleri

Değişken	Düzy	Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	58	27,8
	Erkek	151	72,2
	Toplam	209	100,0
Yaş	26-30	20	9,57
	31-35	44	21,05
	36-40	50	23,92
	41-45	44	21,05
	46-50	30	14,35
	51-55	16	7,66
	56-62	5	2,39
	Toplam	209	100,0
Eğitim Durumu	Lisans	189	90,43
	Yüksek Lisans	19	9,09
	Doktora	1	0,48
	Toplam	209	100,0
Okul Türü	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	154	73,68
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	22	10,53
	Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	22	10,53
	Diğer	11	5,26
	Toplam	209	100,0
İlçe	Afşin	21	10,05
	Andırın	2	0,96
	Çağlayancerit	2	0,96
	Dulkadiroğlu	60	28,71
	Ekinözü	3	1,44
	Elbistan	22	10,53
	Göksun	11	5,26
	Nurhak	4	1,91
	Onikişubat	56	26,79
	Pazarcık	18	8,61
	Türkoğlu	10	4,78
	Toplam	209	100,0
Branş	Adalet	4	1,91
	Bilişim Teknolojileri	20	9,57
	Biyomedikal Cihaz Teknolojileri	1	0,48
	Büro Yönetimi	2	0,96
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	12	5,74
	El Sanatları Teknolojisi	5	2,39
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	34	16,27
	Toplam	209	100,0

	Giyim Üretim Teknolojisi	12	5,74
	Grafik ve Fotoğraf	6	2,87
	Harita-Tapu-Kadastro	7	3,35
	Kimya Teknolojisi	2	0,96
	Makine Teknolojisi	19	9,09
	Metal Teknolojisi	16	7,66
	Mobilya ve İç Mekân Tasarımı	16	7,66
	Motorlu Araçlar Teknolojisi	5	2,39
	Muhasebe ve Finansman	21	10,05
	Sağlık/Sağlık Hizmetleri	5	2,39
	Tekstil Teknolojisi	4	1,91
	Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme	5	2,39
	Yiyecek İçecek Hizmetleri	1	0,96
	Diğer Alanlar	11	5,26
	Toplam	209	100,0
Kıdem	2-6	41	19,62
	7-11	51	24,40
	12-16	46	22,01
	17-21	22	10,53
	22-26	24	11,48
	27 ve Üstü	25	11,96
	Toplam	209	100,0
Alan Öğrenci Sayısı	0-100	99	47,37
	101-200	66	31,58
	201-300	16	7,66
	301-600	17	8,13
	601-1018	11	5,26
	Toplam	209	100,0

Tablo 5.1.'de araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalıştığı okul türü, çalıştığı ilçe, branşı, kıdemi ve eğitim verdiği alandaki öğrenci sayısı ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 5.1. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %72,2' sinin (151 kişi) erkek öğretmenlerden, %27,8'inin (58 kişi) kadın öğretmenlerden oluştuğu ve katılımcı olarak ankete katıldıkları, görüşlerini paylaştıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin tamamının 26 ile 62 yaş aralığında olduğu görülmektedir. %66,02'sinin 31 ile 45 yaş aralığında yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. En fazla 36-40 yaş aralığında 50 öğretmen bulunduğu en az ise 56-62 yaş aralığında ise sadece 5 öğretmenin katılımcı olduğu göze çarpmaktadır.

Öğretmenlerin eğitim durumlarına bakıldığında; 189'unun (90,43) eğitim durumunun lisans, 19'unun (%9,09) yüksek lisans, 1'inin (%0,48) doktora olduğu görülmektedir. Bu verilere göre Kahramanmaraş'ta mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında görev yapan ve bu araştırmaya katılan öğretmenlerin akademik kariyer yapma oranlarının düşük olduğu değerlendirilmektedir.

Öğretmenlerin çalıştığı okul türü incelendiğinde 154 öğretmenin %73,68 ile Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde, 22 öğretmenin %10,53 ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde, 22 öğretmenin %10,53 Mesleki Eğitim Merkezlerinde ve 11 öğretmenin ise %5,26 oranıyla "Diğer" (Olgunlaşma Enstitüsü, Halk Eğitimi Merkezi, Güzel Sanatlar Lisesi, Spor Lisesi vb. mesleki eğitim veren) kurumlarda çalıştığı görülmektedir.

Öğretmenlerin görev yaptığı ilçe bakımından Dulkadiroğlu (%28,71), Onikişubat (26,79), Elbistan (10,53), Afşin (10,05) ve Pazarcık (8,61) ilçelerinden öğretmenlerin daha fazla katılım sağladığı görülmektedir. İlçelerin nüfusları ve okul sayıları dikkate alındığında öğretmen katılım sayıları da nüfus ve okul sayılarına paralellik gösterdiğinden katılımcı sayısındaki bu dağılımın normal olduğu değerlendirilmektedir. Andırın, Çağlayancerit, Ekinözü ve Nurhak ilçelerinde mesleki ve teknik eğitim veren okullar içerisinde sadece Çok Programlı Anadolu Lisesi bulunması ve bu okullarda hem alan hem de öğretmen sayısının az olması nedeniyle katılımın düşük olduğu gözlenmektedir.

Öğretmenlerin branşlarına (alan) göre dağılımı incelendiğinde öğretmenlerin Elektrik- Elektronik, Muhasebe, Bilişim, Makine, Metal, Mobilya, Giyim ve Çocuk gelişimi branşlarından daha fazla katılım sağladığı görülmektedir. En fazla katılım 34 öğretmenle Elektrik- Elektronik Teknolojileri, en az katılım ise 1 öğretmen ile Biyomedikal Cihazları Teknolojileri alanından sağlanmıştır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemine göre dağılımı incelendiğinde; çoğunluğunun görev süresinin (%66,03) 2 ile 16 yıl arasında olduğu görülmektedir. En kıdemli denebilecek, 27 yıl ve üstü görev yapan öğretmen sayısının ise 25 kişi ile %11,96 oranında olduğu görülmektedir. 2 ile 6 yıl arasında görev yapan ve genç sayılabilecek öğretmen oranı %19,62 iken 7 ile 21 yıl arasında görev yapan daha kıdemli öğretmenlerin oranının ise %56,94 olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları alanlardaki öğrenci sayıları incelendiğinde; en fazla 0- 200 (%78,95) arasında alanlarda öğrenci okuduğu görülmekle birlikte, bazı alanlarda öğrenci sayısının 1000'in üstünde olduğu da görülmektedir. Bazı mesleki ve teknik eğitim okulları özellikle bir alanda ön plana çıkmış veya ilk açıldıklarında bir alana yönelik olarak açılmışlardır. Örneğin: Şehit İdari Ateşe Galip Özmen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, (eski adıyla Tekstil Meslek Lisesi) Tekstil Teknolojisi alanı öğrenci sayısı bakımından fazla öğrencisi olan bir okuldur. Diğer taraftan öğrenci sayısı ile ilgili uç (abartılı) verileri, katılımcıların ankete veri girişi sırasında sehven fazla rakam girmesi şeklinde değerlendirmek de mümkündür.

Aşağıda öğretmenlerin görev yaptıkları, uygulama eğitimi verdikleri ortamların yani atölye ve laboratuvarların fiziksel, mekânsal şartları ile ilgili memnuniyet düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin uygulama eğitimi verdikleri ortamların Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün yayınlamış olduğu standart mimari yerleşim planlarına uygunluğu, yeterli havalandırma, ısınma, ışık ile iş sağlığı ve güvenliği koşullarına sahip olma durumu bilgilerine ilişkin bulgular yer almıştır.

Tablo 5.2. Standart Mimari Yerleşim Planları Hakkında Öğretmenlerin Bilgi Durumları

Standart Mimari Yerleşim Planı Hakkında Bilgi Durumu	Frekans (N)	Yüzde (%)
Evet, Bilgim Var	145	69,4
Hayır, Bilgim Yok	64	30,6
Toplam	209	100,0

Tablo 5.2. Öğretmenlerin görev yaptıkları alanlarla ilgili standart mimari yerleşim planları hakkında bilgi durumları incelendiğinde; %69,4'ünün bilgi sahibi olduğu görülmektedir. %30,6'sı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün yayınlamış olduğu standart mimari yerleşim planları hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Ankette soru ile birlikte standart mimari yerleşim planı linki paylaşılmış olup katılımcıların linkten erişerek mimari yerleşim planları ile ilgili inceleme yapabilmeleri sağlanmıştır.

Tablo 5.3. Alanların Standart Mimari Yerleşim Planına Uygunluğu

Alanların Standart Mimari Yerleşim Planına Uygunluğu	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	61	29,19
Katılmıyorum	61	29,19
Kısmen Katılıyorum	45	21,53
Katılıyorum	31	14,83
Kesinlikle Katılıyorum	11	5,26
Toplam	209	100,0

Tablo 5.3. Öğretmenlerin görev yaptıkları alanlarla ilgili atölye ve laboratuvarların standart mimari yerleşim planlarına uygunluğu durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %58,38'inin atölye ve laboratuvarların standart mimari yerleşim planlarına uygun olmadıklarını düşündükleri görülmektedir. %21,53'ü kısmen uygun olduğunu düşünürken, %20,09'u ise atölye ve laboratuvarların mimari yerleşim planına uygun olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 5.4. Atölye ve Laboratuvarların Yeterli Alana (metrekare) Sahip Olması Durumu

Atölye ve Laboratuvarların Yeterli Alana (metrekare) Sahip Olması	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	52	24,9

Katılmıyorum	66	31,6
Kısmen Katılıyorum	36	17,2
Katılıyorum	40	19,1
Kesinlikle Katılıyorum	15	7,2
Toplam	209	100,0

Tablo 5.4. Öğretmenlerin görev yaptıkları alanlarla ilgili atölye ve laboratuvarların eğitim öğretim için yeterli alana (metrekare) sahip olması durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %56,5'inin atölye ve laboratuvarların, uygulama ortamlarının eğitim öğretim için yeterli alana sahip olma durumuna katılmadıkları; bunun yanı sıra %17,2'sinin kısmen katıldığı, %19,1'inin katıldığı, %7,2'sinin ise kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretledikleri görülmektedir.

Tablo 5.5. Atölye ve Laboratuvarların Yeterli Havalandırmaya Sahip Olması Durumu

Atölye ve Laboratuvarların Havalandırmaya Sahip Olması	Yeterli	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum		27	12,9
Katılmıyorum		30	14,4
Kısmen Katılıyorum		73	34,9
Katılıyorum		48	23,0
Kesinlikle Katılıyorum		31	14,8
Toplam		209	100,0

Tablo 5.5. Atölye ve laboratuvarların eğitim öğretim için yeterli havalandırmaya sahip olması durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %27,3'ünün atölye ve laboratuvarların, uygulama ortamlarının eğitim öğretim için yeterli havalandırmaya sahip olma durumuna katılmadıkları görülmektedir. Tablodan anlaşacağı üzere öğretmenlerin %34,9'unun uygulama ortamlarının havalandırma durumu ile ilgili kısmen olumlu görüş bildirdikleri, %37,8'inin ise bu konuda olumsuz bir durum görmedikleri ve uygulama ortamlarının yeterli havalandırmaya sahip olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 5.6. Atölye ve Laboratuvarların Yeterli Isınma Ortamına Sahip Olması Durumu

Atölye ve Laboratuvarların Yeterli Isınma Ortamına Sahip Olması	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	28	13,4
Katılmıyorum	41	19,6
Kısmen Katılıyorum	63	30,1
Katılıyorum	50	23,9
Kesinlikle Katılıyorum	27	12,9
Toplam	209	100,0

Tablo 5.6. Atölye ve laboratuvarların eğitim öğretim için yeterli ısınma ortamına sahip olması durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %33'ünün atölye ve laboratuvarların, uygulama ortamlarının eğitim öğretim için yeterli ısınma ortamına sahip olma durumuna katılmadıkları, %30,1'inin ise kısmen katıldığı görülmektedir. Konu ile ilgili olarak tamamen olumlu görüş bildirenlerin oranının ise %36,9 olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5.7. Atölye ve Laboratuvarların Yeterli Aydınlatma (ışık) Ortamına Sahip Olması Durumu

Atölye ve Laboratuvarların Yeterli Aydınlatma (ışık) Ortamına Sahip Olması	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	10	4,8
Katılmıyorum	25	12,0
Kısmen Katılıyorum	68	32,5
Katılıyorum	70	33,5
Kesinlikle Katılıyorum	36	17,2
Toplam	209	100,0

Tablo 5.7. Atölye ve laboratuvarların eğitim öğretim için yeterli aydınlatma (ışık) ortamına sahip olması” durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %16,8’inin atölye ve laboratuvarların, uygulama ortamlarının eğitim öğretim için yeterli aydınlatma ortamına sahip olma durumuna katılmadıkları, %32,5’inin ise kısmen katıldığı görülmektedir. Konu ile ilgili olarak tamamen olumlu görüş bildirenlerin oranının ise %50,7 olduğu ve konu ile ilgili uygulama ortamlarındaki aydınlatma konusunun yeterli olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 5.8. Atölye ve Laboratuvarların Yeterli İş Sağlığı ve Güvenliği Koşullarına Sahip Olması Durumu

Atölye ve Laboratuvarların Yeterli İş Sağlığı ve Güvenliği Koşullarına Sahip Olması	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	29	13,9
Katılmıyorum	49	23,4
Kısmen Katılıyorum	54	25,8
Katılıyorum	63	30,1
Kesinlikle Katılıyorum	14	6,7
Toplam	209	100,0

Tablo 5.8. Atölye ve laboratuvarların yeterli iş sağlığı ve güvenliği koşullarına sahip olması durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %37,3’ünün atölye ve laboratuvarların, uygulama ortamlarının yeterli iş sağlığı ve güvenliği koşullarına sahip olma durumuna katılmadıkları, %25,8’inin ise kısmen katıldığı görülmektedir. Konu ile ilgili olarak tamamen olumlu görüş bildirenlerin oranının ise %36,8 olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bölümde öğretmenlerin görev yaptıkları, alanlarında eğitim amacıyla kullandıkları makine, ekipman ve malzeme koşulları ile ilgili memnuniyet düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 5.9. Standart Standart Donatım Listeleri Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu

Standart Standart Donatım Listeleri Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu	Frekans (N)	Yüzde (%)
Evet, Bilgim Var	166	79,4
Hayır, Bilgim Yok	43	20,6
Toplam	209	100,0

Tablo 5.9. Standart donatım listeleri hakkında bilgi sahibi olma durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %79,4’ünün bilgi sahibi olduğu, %20,6’sının ise bilgilerinin olmadığını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 5.10. Standart Donatımların Mevcut Olması Durumu

Standart Donatımların Mevcut Olması Durumu	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	31	14,8
Katılmıyorum	87	41,6
Kısmen Katılıyorum	52	24,9
Katılıyorum	33	15,8
Kesinlikle Katılıyorum	6	2,9
Toplam	209	100,0

Tablo 5.10. Standart donatımların mevcut olması durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %56,4’ünün atölye ve laboratuvarlarında, standart donatımların mevcut olması durumuna katılmadıkları, %24,9’unun ise kısmen katıldığı, %18,7’sinin ise memnuniyetini ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 5.11. Makine ve Ekipmanların Bakanlık (MEB) Ödeneği/Bütçesi ile Alınması Durumu

Makine ve Ekipmanların Bakanlık (MEB) Ödeneği/Bütçesi ile Alınması	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	4	1,9
Katılmıyorum	11	5,3
Kısmen Katılıyorum	36	17,2
Katılıyorum	72	34,4
Kesinlikle Katılıyorum	86	41,1
Toplam	209	100,0

Tablo 5.11. Makine ve ekipmanların bakanlık (MEB) ödeneği/bütçesi ile alınması durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %75,5'inin atölye ve laboratuvarlarında kullandıkları makine ve ekipmanların Millî Eğitim Bakanlığınca gönderilen ödenek ile temin edildiğine, alındığına katıldığı görülmektedir. %17,2'sinin ise kısmen katıldığı, yani bakanlık ödeneği dışında farklı finans kaynaklarınca donatımların temin edildiği yönünde görüş bildirdikleri değerlendirilmektedir.

Tablo 5.12. Makine ve Ekipmanların Okul Aile Birliği Bütçesi ile Edinilenlerin Mevcut Olması Durumu

Makine ve Ekipmanların Okul Aile Birliği Bütçesi ile Alınması	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	132	63,2
Katılmıyorum	38	18,2
Kısmen Katılıyorum	28	13,4
Katılıyorum	9	4,2
Kesinlikle Katılıyorum	2	1,0
Toplam	209	100,0

Tablo 5.12. Makine ve ekipmanlardan okul aile birliği bütçesi ile edinilenlerin bulunması durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %81,4'ünün atölye ve laboratuvarlarında kullandıkları makine ve ekipmanlardan okul aile birliği bütçesi ile edinilenlerin bulunduğu katılmadığı görülmektedir. Yani öğretmenlerin önemli bir çoğunluğu atölyelerin donatım bakımından geliştirilmesinde okul aile birliği bütçesinin ve imkânlarının kullanılmadığını düşündükleri değerlendirilmektedir.

Tablo 5.13. Makine ve Ekipmanların Özel Sektör Finansmanı- Hibesi ile Edinilmesi Durumu

Makine ve Ekipmanların Özel Sektör Finansmanı- Hibesi ile Edinilmesi Durumu	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	134	64,1
Katılmıyorum	36	17,2
Kısmen Katılıyorum	25	12,0
Katılıyorum	10	4,8
Kesinlikle Katılıyorum	4	1,9
Toplam	209	100,0

Tablo 5.13. Makine ve ekipmanların özel sektör finansmanı-hibesi ile edinilmesi durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %81,3'ünün atölye ve laboratuvarlarında kullandıkları makine ve ekipmanlardan özel sektör finansmanı- hibesi ile edinilenlerin mevcut olması durumuna katılmadığı görülmektedir. Bu veriden hareketle öğretmenlerin atölye ve laboratuvarların donatımı için özel sektörden yeterli desteği almadıklarını düşündükleri değerlendirilmektedir.

Tablo 5.14. Makine ve Ekipmanlardan Döner Sermaye Kâr Payı ile Satın Alınanların Bulunması Durumu

Makine ve Ekipmanlardan Döner Sermaye Kâr Payı ile Satın Alınanların Mevcut Olması	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	147	70,3
Katılmıyorum	33	15,8
Kısmen Katılıyorum	14	6,7
Katılıyorum	8	3,8
Kesinlikle Katılıyorum	7	3,3
Toplam	209	100,0

Tablo 5.14. Makine ve ekipmanlardan döner sermaye kâr payı ile satın alınanların bulunması durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %86,1'inin atölye ve laboratuvarlarında kullandıkları makine ve ekipmanlardan döner sermaye kâr payı ile edinilenlerin mevcut olması durumuna katılmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 5.15. Makine ve Ekipmanın Ömrünü Tamamlamış, Eskimiş Olması Durumu

Makine ve Ekipmanın Ömrünü Tamamlamış, Eskimiş Olması	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	20	9,6

Katılmıyorum	18	8,6
Kısmen Katılıyorum	56	26,8
Katılıyorum	83	39,7
Kesinlikle Katılıyorum	32	15,3
Toplam	209	100,0

Tablo 5.15. Öğretmenlerin alanlarında kullandıkları makine ve ekipmanın ömrünü tamamlamış, eskimiş olması durumu incelendiğinde; %55'inin atölye ve laboratuvarlarında kullandıkları makine ve ekipmanların ömrünü tamamlamış ve eskimiş olduğuna katıldıkları, %26,8'inin ise kısmen katıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin %18,2'si ise kullandıkları makine ve ekipmanı eskimiş olarak değerlendirmemektedir.

Tablo 5.16. Makine ve Ekipmandan Son 3 Yıl İçinde Edinilenlerin Bulunması Durumu

Makine ve Ekipmandan Son 3 Yıl İçinde Edinilenlerin Bulunması	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	43	20,6
Katılmıyorum	97	46,4
Kısmen Katılıyorum	38	18,2
Katılıyorum	16	7,7
Kesinlikle Katılıyorum	15	7,2
Toplam	209	100,0

Tablo 5.16. Öğretmenlerin kullandıkları makine ve ekipmandan son 3 yıl içinde edinilenlerin olup olmadığı, yani yakın tarihli ve muhtemel daha yüksek teknolojiye sahip makine ve ekipmana sahip olması durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %67'sinin atölye ve laboratuvarlarında kullandıkları makine ve ekipmanlardan son 3 yıl içinde edinilen makine ve ekipmanın bulunması durumuna olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 5.17. Arızalı Makine ve Ekipmanın Mevcut Olması Durumu

Arızalı Makine ve Ekipmanın Mevcut Olması	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	18	8,6
Katılmıyorum	21	10
Kısmen Katılıyorum	53	25,4
Katılıyorum	81	38,8
Kesinlikle Katılıyorum	36	17,2
Toplam	209	100,0

Tablo 5.17. Atölye ve laboratuvarlarda kullanılan makine ve ekipmandan arızalı olan ya da çalışır durumda olmayanların olup olmadığı durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %56'sının atölye ve laboratuvarlarında kullandıkları makine ve ekipmanlardan arızalı olanların bulunması durumuna katıldığı, bunun yanı sıra %25,4'ünün ise kısmen katıldığı görülmektedir. Bu veriden hareketle atölye ve laboratuvarlarda kullanılan makine ve ekipmanların günümüz teknolojinin gerisinde kaldığı değerlendirilmektedir.

Tablo 5.18. Döner Sermaye Kapsamında Aktif Olarak Ürünler Üretilmesi Durumu

Döner Sermaye Kapsamında Aktif Olarak Ürünler Üretilmesi	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	121	57,9
Katılmıyorum	27	12,9
Kısmen Katılıyorum	21	10,1
Katılıyorum	23	11,0
Kesinlikle Katılıyorum	17	8,1
Toplam	209	100,0

Tablo 5.18. Öğretmenlerin görev yaptıkları alanlarda döner sermaye kapsamında aktif olarak ürünlerin üretilmesi durumu incelendiğinde; %70,8'inin alanlarında döner sermaye kapsamında aktif olarak ürünler üretildiği ile ilgili görüşe katılmadığı, bunun yanı sıra %10,1'inin ise kısmen katıldığı, olumlu görüş bildirenlerin oranının ise %19,1 olduğu görülmektedir. Bu veriden anlaşıldığı üzere Kahramanmaraş'ta Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında çoğunlukla döner sermaye faaliyetinin olmadığı veya aktif olarak atölyelerde ürünlerin üretilmediği sonucuna varılmaktadır.

Tablo 5.19. Makine ve Ekipmanların Öğretmenlerin Talebi Doğrultusunda Karşılanması Durumu

Makine ve Ekipmanların Öğretmenlerin Talebi Doğrultusunda Karşılanması	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	56	26,8
Katılmıyorum	76	36,4
Kısmen Katılıyorum	37	17,7
Katılıyorum	36	17,2
Kesinlikle Katılıyorum	4	1,9
Toplam	209	100,0

Tablo 5.19. Makine ve ekipmanların öğretmenlerin talebi doğrultusunda karşılanması, öğretmenlerin makine ve ekipmanların edinilmesinde talep ve tercihlerinin üst yöneticiler tarafından dikkate alınıp alınmaması durumu incelendiğinde; öğretmenlerin %63,2'sinin edinilecek makine ve ekipmanların talepleri doğrultusunda karşılandığı ile ilgili görüşe katılmadığı, %17,7' sinin ise kısmen katıldığı, olumlu görüş bildirenlerin oranının ise %19,1 olduğu görülmektedir. Bu veriden anlaşıldığı üzere makine ve ekipmanların çoğunlukla öğretmenlerin talebi doğrultusunda karşılanmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5.20. Temrinlik Malzemenin Yeterliliği Durumu

Temrinlik Malzemenin Yeterliliği	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	66	31,6
Katılmıyorum	63	30,1
Kısmen Katılıyorum	54	25,8
Katılıyorum	21	10,1
Kesinlikle Katılıyorum	5	2,4
Toplam	209	100,0

Tablo 5.20. Öğretmenlerin eğitim öğretim için kullandıkları temrinlik malzemenin yeterlilik durumu incelendiğinde; %61,7'sinin temrinlik malzemenin yeterlilik durumundan memnun olmadıkları, %25,8'inin kısmen memnun olduğu, %12,5' inin ise tamamen olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu veriden anlaşıldığı üzere atölye ve laboratuvarlarda öğrencilerin öğrenmesi için uygulama yapmak üzere kullanılan ve temrinlik olarak ifade edilen malzemelerin öğretmenlerin çoğunluğu tarafından yeterli düzeyde görülmediği sonucuna varılmaktadır.

6. SONUÇ

Konu ile ilgili ortaya çıkan bulgular değerlendirildiğinde çağdaş ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de mesleki ve teknik eğitim konusunun Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren günümüze dek önemsendiği bu konuda ciddi bir çabanın sarf edildiği görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitim politikaları incelendiğinde gerek hükümet programlarında, kalkınma planlarında, Milli Eğitim Şuralarında ve gerekse 2023 eğitim vizyon belgesinde mesleki ve teknik eğitimin genişçe yer aldığı, hedefler ve politikalar belirlendiği anlaşılmaktadır. Bu konuda önemli mesafe kat edilmesine rağmen Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin istenen seviyede olmadığı, çözüm üretmek için sürekli bir arayış içinde olduğu değerlendirilmektedir. Son yıllardaki politikalarla bakıldığında “mesleki ve teknik eğitime atfedilen değerin, itibarının artırılması” (MEB, 2018: 112) şeklinde belirlenen hedefin aslında henüz mesleki ve teknik eğitime hak edilen değerin verilmediğinin bir göstergesi olarak düşünülmelidir. Bu bağlamda Türkiye'nin mesleki ve teknik eğitim konusunda genel olarak tespit edilen sorunlara yerinde ve hızlı çözümler üretmesi kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitimde uygulama ortamları olan atölye ve laboratuvarların modernizasyonu konusu araştırmamız özelinde ele alındığında; mesleki ve teknik eğitim politikalarında geliştirilmesi gereken bir alan olarak göze çarpmaktadır. Konu ile ilgili olarak 11. Kalkınma Planında, 20. Milli Eğitim Şurasında hedeflerin konulduğunu ve kararların alındığını görmek mümkündür.

Kahramanmaraş ilinde mesleki ve teknik eğitim değerlendirildiğinde; mesleki ve teknik eğitimde öğrenim gören öğrenci sayısında son yıllarda bir azalma olduğu görülmektedir. İlde sadece 8 okul ve kurumda döner sermaye faaliyeti yapıldığı, döner sermaye gelirleri bakımından Kahramanmaraş'ın iller arasında 40. sırada olduğu sonucuna ulaşılmıştır (MEB, 2018: 42). Bu veriler dikkate alındığında mesleki ve teknik eğitimin kalitesi noktasında Kahramanmaraş'ın istenilen durumda olduğunu değerlendirmek mümkün görülmemektedir.

Kahramanmaraş örnekleminde atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuş ve okullarda alan atölye ve laboratuvar ortamları ile makine, ekipman ve malzeme durumları hakkında bulgular elde edilmiştir. Bu bulgulara bakıldığında;

Öğretmenler, görev yaptığı alanların standart mimari yerleşim planına uygun fiziki ortama sahip olmadıklarını düşünmektedirler. Ayrıca standart donatımların mevcut olmadığını, mevcut donatımların ise teknolojiye uygun, güncel makine ve ekipmanlar olmadığını, eskimiş, ömrünü tamamlamış veya arızalı olduklarını; makine ve ekipmanların talepleri doğrultusunda temin edilmediğini, makine ve ekipmanın temin edilmesi noktasında sektörün ve okul aile birliğinin desteğinin sağlanmadığını, donatımların bakanlık bütçesi ile temin edildiğini düşünmektedirler. Kullandıkları temrinlik malzemenin yetersiz olduğunu, aktif olarak döner sermaye çalışması yapılmadığını ve ürünler üretilmediğini, döner sermaye kâr payı ile alınan makine ve ekipman bulunmadığını değerlendirmektedirler.

Kahramanmaraş ilinde güçlü sektörler için Tematik Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin açılmadığı, bu okulların özellikle tekstil, dondurma, altın işlemeciliği gibi sektörlerde açılmasının sektörün gelişmesi ve geleceği için ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Kahramanmaraş ilinde mesleki ve teknik eğitimle ilgili olarak değerlendirilen ve sorun olarak görülen durumlar için aşağıda öneriler getirilmiştir.

1. Kahramanmaraş ilinde mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında standart mimari yerleşim planlarına uygun olmayan atölye ve laboratuvarların tespit edilerek yeni atölye ve laboratuvarların yatırım programlarına alınması ve inşa edilmesi gerektiği önerilmektedir.
2. Atölye ve laboratuvarların fiziki mekân, donatım ve malzeme ihtiyaçlarının giderilmesinde özel sektör ile iş birliği yapılması ve kaynak sağlanmasının sorunun çözümüne katkı sunacağı değerlendirilmektedir.
3. Atölye ve laboratuvarların fiziki mekân, donatım ve malzeme ihtiyaçlarının karşılanmasında, ulusal ve uluslararası çeşitli hibe projelerinin okullar tarafından zaman zaman bir kaynak olarak kullanıldığı ve bazı okulların bu finansmandan faydalanarak okullarının donatımlarını geliştirdikleri bilinmektedir. Burada Kahramanmaraş'ın yer aldığı özellikle bölgesel kalkınma ajansı olan Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı'nın (DOĞAKA) mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarına yönelik daha fazla bütçeli hibe programları yapması ve okulların bu bütçeden ihtiyaçlarına göre faydalanmalarının teşvik edilmesi önerilmektedir (DOĞAKA, 2014, 86).
4. Büyükşehir ve ilçe belediyelerine, mesleki ve teknik eğitim okullarına hizmet ve kaynak sağlamada aktif görevler verilmesi okulların imkânlarını geliştirecek sorunların azaltılmasında yerel imkânlar kullanılmış olacak, daha hızlı ve yerinde sonuçlar elde edilebilecektir.
5. Okullarda döner sermaye faaliyetlerinin yerel imkânlarla desteklenmesi, döner sermayesi aktif olan okul sayısının artırılması ve özellikle merkez ilçede olmayan okullara da döner sermaye kapsamında iş yaptırılması, sipariş verilmesi okulların üretime katılmasının teşvik edilmesi, desteklenmesinin Kahramanmaraş'ta mesleki ve teknik eğitimin kalitesine önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda ildeki kamu kurumlarının mal ve hizmet alımlarında okulların döner sermayelerinden tedarik etmelerinin sağlanması faydalı olacaktır.
6. Okullarda ihtiyaç olarak görülen donatım, makine ve ekipman ile malzemelerin üst yöneticiler tarafından değil, işin mutfağında bulunan atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin talepleri doğrultusunda karşılanması, kaynakların doğru ve yerinde kullanılması ile öğretmenlerin moral ve motivasyonu açısından önemli olarak değerlendirilmektedir.
7. Yeterli donatıma sahip okulların alanlarında bulunan makine ve ekipmanların, bu alanda ihtiyacı olan okullar tarafından kullanılabilmesi için gerekli alt yapının oluşturulması kamu kaynağından daha fazla yararlanılmasına ve tasarruf edilmesine olanak sağlayacaktır.
8. Okullarda öğrencilerin uygulama yapmalarına imkân sağlayan temrinlik malzeme ihtiyacının giderilmesi için bakanlık ödeneğinin yanı sıra yerel imkânlarla ve sektör desteği sağlanarak çözüm üretilmesi ve/veya belediye bütçelerinden pay ayrılması önerilmektedir.
9. Kahramanmaraş ilinin ekonomisine önemli katkı sağlayan sektörlerine nitelikli işgücü kazandırmak amacıyla Tematik Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri açılması, bu okullardan mezun olanların sektörde istihdam edilmeleri için de gerekli çalışmaların yapılması önerilmektedir.

10. Kahramanmaraş ilinde mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumlarında görev yapan atölye, laboratuvar, meslek dersi öğretmenlerinin akademik kariyer yapma noktasında il milli eğitim müdürlüğü ve üniversite işbirliği ile teşvik edilmeleri önerilmektedir. Bu anlamda Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile Sütçü İmam Üniversitesi işbirliği yapılması, atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin yüksek lisans eğitimi almaları için gerekli koşulların oluşturulmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adem, M., (1997). Ulusal Eğitim Politikamız Nasıl Olmalıdır?, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 1,51-65.
- Alkan, C; Doğan, H; Sezgin, İ., (1996). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*, Gazi Büro Kitapevi.
- Çakmak, Ö., (2008). Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi, *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11,33-41.
- Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğü, *Strateji Geliştirme Hizmetleri Birimi 2020 2021 İl Geneli İstatistiki Bilgiler*, https://kmaras.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_11/05093434_20202021_il_geneli.pdf, (04.05.2022).
- Mesleki ve Teknik Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (MESTEM), *Mesleki ve Teknik Eğitimin Durumu*, <https://mestem.subu.edu.tr/page/mesleki-ve-teknik-egitimin-durumu>, (10.05.2022).
- MEB- Mesleki Açık Öğretim Lisesi, *Okulumuz*, <https://maol.meb.gov.tr>, (10.05.2022).
- MEB- Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, *Atölye ve Laboratuvarların Standart Mimari Yerleşim Planları ve İhtiyaç Analizleri*, <https://mtegm.meb.gov.tr/TR/mimari/index.html> (17.03.2022).
- MEB- Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, *Standart Donatım Listeleri*, <https://mtegm.meb.gov.tr/TR/standartdonatim/index.php> (17.03.2022).
- MEB- Strateji Geliştirme Başkanlığı, *Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2020/21*, https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2020_2021.pdf (14.03.2022)
- MEB, (1997). *Atölye, Laboratuvar ve Meslek Dersi Öğretmenleri İçin Rehber Kitabı*, s. 405.
- MEB, (2006). *Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi (METEM) Olarak Yapılandırılan Ortaöğretim Kurumlarının Değerlendirilmesi Araştırması*, s. 322.
- MEB, (2013). *Türkiye'deki Meslekî ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi ve Arttırılması, Kalite Geliştirme Stratejisi ve Eylem Planı*, s. 70.
- MEB, (2014). *Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2014-2018*, s. 78.
- MEB, (2018). *Güçlü Yarınlar İçin 2023 Eğitim Vizyonu*, Ankara, s. 139.

MEB, (2018). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü*, Ankara, s. 139.

MEB, *Geçmişten Günümüze Millî Eğitim Şûraları*, 14.03.2022, <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328>

Neziroğlu, İ., Yılmaz, T. (2013). *Hükümetler, Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları, 10 Cilt*.

Özyılmaz, S., (2009). *Meslek Liselerinde Atölyelerin (Uygulama Ortamlarının) Etkin Kullanılabilirliği ve Öğrenme Üzerindeki Rolü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Resmî Gazete, 07.09.2014, sayı: 29112, <https://www.resmigazete.gov.tr>

Samancıoğlu, M., (2011). *Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında Teknoloji Entegrasyonunun Değerlendirilmesi*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sezgin, İ. (1982). “*Mesleki Eğitimin Kapsam Gelişimi*”, *Türkiye’de Meslek Eğitimi ve Sorunları*, Şafak Matbaası.

Şahinkesen, A., (1992). Eğitimde İkili Sistem, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2:25, 687-701.

TÜSİAD, (2020). *Mesleki ve Teknik Liselerde Sanayi 4.0 İçin Stem Eğitimi*, s. 144.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, (2019). *2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı*, https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2022/07/2019_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf , (19.05.2022).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, (2021). *2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı*, https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2022/07/2021_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf , (19.05.2022).